

ตราประจำจังหวัดยะลา

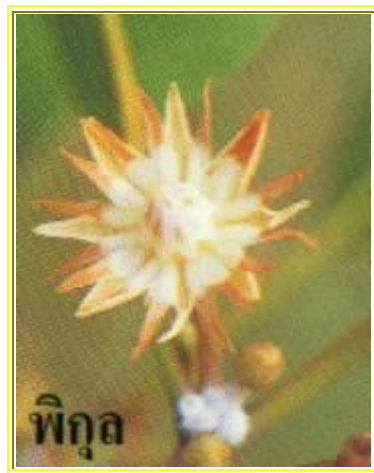
รูปเมืองแร่ดีบุก

หมายถึง พื้นที่ของจังหวัดยะลาอุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ดีบุก และอาชีพหลักของประชาชนในอดีต คือ การทำ

เหมืองแร่ดีบุก

คำขวัญของจังหวัดยะลา

"ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน"

ดอกไม้ประจำจังหวัด ชื่อดอกไม้ ดอกพิกุล

ต้นไม้ประจำจังหวัดยะลา ชื่อ พรรณไม้ ศรียะลา

เพลงยะลา

งามไ้อยะลา จิตใจไฝ่หายะลาเมืองแก้ว
งามผั่งเมืองงาม สวยงามเพริศแพรว สมเป็นเมืองแก้วอาจิณ
งามไอนิบง จิตใจลุ่มหลงนิบงงามสิ้น
งามสาวนิบง ขอจงไดยิน ทูนางงามสิ้นตั้งใน
บาโกยเหมือนสวรรคร์ หลักเมืองนั้นงามกระไร
วัดถ้ำเพลินใจ และยังอาลัยเชื่อนบางนาง
งามไ้อยะลา ประเสริฐนักหนาประชาสรรค์สร้าง
งามทั้งน้ำใจ รักไม่จิตจาง เหลือเกินกล่าวอ้างคำชม

ประวัติ

ยะลาเดิมเป็นท้องที่หนึ่งของเมือง ปัตตานี ในสมัย พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ 5) ได้มีการปรับปรุงการปกครองใหม่เป็นการปกครองแบบเทศาภิบาลและได้ออกประกาศ ข้อบังคับสำหรับปกครอง 7 หัวเมือง รัตนโกสินทรศก 120 ซึ่งประกอบด้วยเมืองปัตตานี หนองจิกยะหริ่ง สายบุรี ยะลา ระแงะ และ รามัน ในแต่ละเมืองจะแบ่งเขตการปกครองเป็นอำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ. 2447 ประกาศจัดตั้งมณฑลปัตตานีขึ้นดูแลหัวเมืองทั้ง 7 แทนมณฑลนครศรีธรรมราช และยุบเมืองเหลือ 4 เมือง ได้แก่ ปัตตานี ยะลา สายบุรี และระแงะ ต่อมา พ.ศ. 2450 เมืองยะลาแบ่งเขตการปกครองเป็น 2 อำเภอ ได้แก่อำเภอเมืองยะลาและอำเภอยะหา ต่อมา พ.ศ. 2475 ได้มีการยกเลิกมณฑลปัตตานี และในปี พ.ศ. 2476เมืองยะลาได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นจังหวัดยะลาตามพระราชบัญญัติราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2476 เรื่อง การจัดระเบียบราชการบริหารส่วนภูมิภาค ออกเป็นจังหวัด เป็นอำเภอ และให้มีข้าหลวงประจำจังหวัด และกรมการจังหวัดเป็นผู้บริหารราชการ

ความหมายและชื่อจังหวัด

เหตุที่เรียกชื่อว่ายะลานั้นเพราะพระยาเมืองคนแรกได้ตั้งที่ทำการขึ้นที่บ้านยะลา คำว่า ยะลา (มาเลย์: Jala, جالا) หรือสำเนียงภาษามลายูพื้นเมืองเรียกว่า ยาลอ (มาเลย์: Jalor, جالور) แปลว่า "แห" ซึ่งเป็นคำยืมมาจาก ภาษาบาลี-สันสกฤตว่า ชาละ หรือ ชาลี หมายถึง "แห" หรือ "ตาข่าย" ^[3] มีภูเขาลูกหนึ่งในเขตอำเภอเมืองยะลามีลักษณะเหมือนแหจับปลา โดยผูกจอมแหแล้วถ่างตีนแหไปโดยรอบ ผู้คนจึงเรียกผู้เขานี้ว่า ยะลา หรือ ยาลอแล้วนำมาตั้งนามเมือง ^[3]

แต่ตามประวัติศาสตร์ซึ่งได้เขียนไว้ในสมัยเจ็ดหัวเมือง โดยเจ้าผู้ครองเมืองเดิมได้เขียนไว้เป็นประวัติศาสตร์เป็นภาษามลายูว่า “เมืองยะลา” เป็นสำเนียงภาษาอาหรับ โดยชาวอินโดนีเซียที่เข้ามาเผยแพร่ศาสนาอิสลามในบริเวณเจ็ดหัวเมืองซึ่งอยู่ในแหลมมลายูเป็นผู้ตั้งชื่อเมืองไว้

เมืองยะลาเดิมตั้งอยู่ใกล้ภูเขายาลอ ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองยะลาปัจจุบันไปทางทิศตะวันตกประมาณ 12 กิโลเมตร ต่อมาเมืองยะลาได้ยกฐานะเป็นเมือง ๆ หนึ่งของบริเวณเจ็ดหัวเมือง คำว่าเมืองยะลาหรือยาลอ ยังคงเรียกกันจนถึงปัจจุบันนี้

พื้นที่และอาณาเขต

อาณาเขตติดต่อกับจังหวัดและประเทศใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ จดอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

ทิศตะวันออก จดอำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ จังหวัดนราธิวาส รัฐเปร์ต ประเทศมาเลเซีย

ทิศใต้ จดรัฐเปร์ต ประเทศมาเลเซีย

ทิศตะวันตก จดจังหวัดสงขลา และรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดยะลา มีลักษณะเป็นภูเขา เนินเขาและหุบเขา ตั้งแต่ตอนกลาง จนถึงใต้สุดของจังหวัด มีที่ราบบางส่วนทางตอนเหนือของจังหวัด ได้แก่ บริเวณที่ราบแม่น้ำปัตตานีและแม่น้ำสายบุรีไหลผ่าน อยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลางถึงสูงมาก โดยเฉลี่ยระหว่าง 100-200 เมตร พื้นที่ส่วนใหญ่ปกคลุมด้วยป่าดงดิบ และสวนยางพารา มีเทือกเขาที่สำคัญอยู่ 2 เทือกเขา คือ เทือกเขาสันกาลาคีรี เริ่มจากอำเภอเบตง เป็นแนวยาวกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทย กับประเทศมาเลเซียและเทือกเขาปิไล ซึ่งเป็นเทือกเขาอยู่ในจังหวัดนเขตตำบลบูดี ตำบลบันนังสาดของอำเภอเมืองยะลา อำเภอกรงปินัง และอำเภอรามัน

ลักษณะภูมิอากาศ

จังหวัดยะลา ตั้งอยู่ในเขตรมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพอากาศแบบร้อนชื้น มี 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - พฤษภาคม และฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม - กุมภาพันธ์ อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ยประมาณ 23.1 องศาเซลเซียส และสูงสุดเฉลี่ย 32.7 องศาเซลเซียส ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย 2,281.6 มิลลิเมตรต่อปี มีฝนตกเฉลี่ย 135 วันต่อปี เดือนตุลาคม - พฤศจิกายนมีฝนตกชุกที่สุด

การปกครอง

การปกครองแบ่งออกเป็น 8 อำเภอ 56 ตำบล 341 หมู่บ้าน

1. อำเภอเมืองยะลา
2. อำเภอเบตง
3. อำเภอบันนังสตา
4. อำเภอธารโต
5. อำเภอยะหา
6. อำเภอรามัน
7. อำเภอกาบัง
8. อำเภอกรงปินัง

หน่วยการปกครอง จังหวัดยะลาประกอบด้วย

- (1) อำเภอ 8 อำเภอ
- (2) ตำบล 58 ตำบล
- (3) หมู่บ้าน 379 หมู่บ้าน
- (4) เทศบาล 11 เทศบาล (1 เทศบาลนคร 1 เทศบาลเมือง 9 เทศบาลตำบล)
- (5) อบต. 52 อบต.

จังหวัดยะลา แบ่งเขตการปกครองตามลักษณะพื้นที่ออกเป็น 8 อำเภอ 58 ตำบล 379 หมู่บ้าน แยกได้ตามตารางข้างล่าง

ข้อมูลเขตการปกครองและพื้นที่

ที่	อำเภอ/กิ่งอำเภอ	เขตการปกครอง				พื้นที่ (ตร.กม.)
		ตำบล	หมู่บ้าน	เทศบาล	อบต.	
1.	อำเภอเมือง	14	80	4	11	642.24
2.	อำเภอรามัน	16	90	2	15	516.03
3.	อำเภอบันนังสตา	6	50	2	5	715
4.	อำเภอกรงปินัง	4	23	-	4	185
5.	อำเภอธารโต	4	37	1	4	675
6.	อำเภอเขตนง	5	32	1	4	1328
7.	อำเภอยะกา	7	49	1	7	499.9
8.	อำเภอกมายัง	2	18	-	7	451
		58	379	11	52	4832.17

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดยะลา

จังหวัดยะลา มีหน่วยงานส่วนราชการ ดังนี้

1. ราชการส่วนภูมิภาค 34 ส่วนราชการ อำเภอ 8 อำเภอ
2. ราชการส่วนกลาง 78 หน่วยงาน
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 63 หน่วยงาน

ประชากร

ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมลายูถึงร้อยละ 66.1 นอกจากนั้นก็จะมีชาวไทยพุทธ, ชาวไทยเชื้อสายจีน และชาวซาไก ซึ่งตั้งถิ่นฐานในเขตหมู่ 3 ตำบลบ้านแหร อำเภอธารโต แต่ปัจจุบันส่วนใหญ่ได้อพยพไปอยู่ในมาเลเซีย ด้วยเหตุผลด้านที่ทำกินและวิถีชีวิตที่ดีกว่า ประกอบกับเหตุผลด้านความไม่สงบ^[4]

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในสี่จังหวัดของไทยที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 75.42 รองลงมาคือศาสนาพุทธร้อยละ 24.25 และศาสนาอื่น ๆ ร้อยละ 0.33 มีมัสยิดทั้งหมด 453 แห่ง, วัดในพุทธศาสนา 45 แห่ง, โบสถ์คริสต์ 6 แห่ง และครุฑวาราศาสนาซิกข์ 1 แห่ง

อย่างไรก็ตามจังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีสัดส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาพุทธมากที่สุด

การเกษตรกรรม

สรุปพื้นที่ทำการเกษตรของประชากร

- ยางพารา พื้นที่ปลูก 1 , 268 , 288 ไร่
- มังคุด พื้นที่ปลูก 9 , 700 ไร่
- ลองกอง พื้นที่ปลูก 45 , 107 ไร่
- เงาะ พื้นที่ปลูก 7 , 076 ไร่
- ส้มโชกุน พื้นที่ปลูก 5 , 418 ไร่

ที่	ชื่อเทศบาล	ชาย	หญิง	รวม
1.	อำเภอเมือง	46,015	48,182	94,197
2.	อำเภอรามัน	36,147	37,850	73,997
3.	อำเภอบันนังสตา	25,978	24,823	50,801
4.	อำเภอกรงปินัง	11,558	11,619	23,177
5.	อำเภอธารโต	10,458	9,543	20,001
6.	อำเภอเบตง	16,180	14,796	30,976
7.	อำเภอยะหา	25,409	25,040	50,449
8.	อำเภอกบัง	9,769	9,046	18,815
9.	เทศบาลตำบลโลกตาบารู	2,537	2,551	50,88
10.	เทศบาลตำบลกาญูบาเกาะ	2,461	2,474	4,935
11.	เทศบาลตำบลยะหา	1,441	1,335	2,776
12.	เทศบาลตำบลคอกช้าง	783	701	1,484
13.	เทศบาลตำบลบันนังสตา	1,492	1,356	2,848
14.	เทศบาลตำบลลำใหม่	557	504	1,061
15.	เทศบาลเมืองเบตง	12,275	12,866	25,141
16.	เทศบาลนครยะลา	30,645	33,335	63,980
	รวม	233,705	236,021	469,726

ที่มา : ที่ทำการปกครองจังหวัดยะลา

แหล่งท่องเที่ยว

ตู้ไปรษณีย์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย

ตู้ไปรษณีย์ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ตั้งอยู่ที่บริเวณสี่แยกหอนาฬิกาใจกลางเมืองเบตง สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2467 ตั้งแต่ก่อนสมัยสงครามโลกครั้งที่สอง จุดประสงค์ที่สร้างไว้ในครั้งแรกก็เพื่อใช้เป็นที่กระจายข่าวสารบ้านเมืองให้ชาวเมืองเบตงได้รับฟัง จากวิทยุที่ฝังอยู่ส่วนบนของตู้ และใช้เป็นตู้ไปรษณีย์มาจนทุกวันนี้ ปัจจุบันได้มีการสร้างตู้ไปรษณีย์ขึ้นใหม่ใหญ่กว่าเดิมที่บริเวณศาลาประชาคม ถนนสุขยางค์ มีความสูงประมาณ 9 เมตร เป็นจุดเด่นที่นักท่องเที่ยวนิยมแวะมาถ่ายรูปเป็นที่ระลึก

พระมหาธาตุเจดีย์พระพุทธธรรมประกาศ

พระมหาธาตุเจดีย์พระพุทธธรรมประกาศ ตั้งอยู่บนเนินเขาในตัวเมืองเบตง บริเวณวัดพุทธาธิวาส ถนนรัตนกิจ ลักษณะเจดีย์ก่อสร้างแบบศรีวิชัยประยุกต์ สีทองอร่าม สูง 39.9 เมตร บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ สร้างขึ้นเพื่อเฉลิมฉลองถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสพระชนมายุครบ 60 พรรษา จากเจดีย์สามารถมองเห็นทัศนียภาพของวัดและเมืองเบตงอีกมุมหนึ่งได้สวยงาม

ป่าบาลา-ฮาลา

ป่าบาลา-ฮาลา หรือสวนป่าพระนามาภิไธยภาคใต้ ส่วนที่ 2 เป็นป่าดิบชื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพรรณ สัตว์ป่าและนกหายากนานาชนิด และเป็นที่อาศัยของคนป่าเผ่าชาวกู มีพื้นที่ขนาดใหญ่อยู่ในแนวรอยต่อระหว่าง จังหวัดยะลาและนราธิวาส เป็นต้นกำเนิดของแหล่งน้ำในเขื่อนบางลาง นักท่องเที่ยวสามารถล่องเรือชมธรรมชาติ ของขุนเขา ป่าไม้และสายน้ำ โดยติดต่อเช่าเรือได้ที่ กองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 445 ถนนสุขยางค์ อำเภอบัตอง จังหวัดยะลา

ทะเลสาบธารโต

ทะเลสาบธารโต ทะเลสาบบนภูเขาแห่งแรกของภาคใต้ แม้จะเกิดจากความ เปรี้ยรพยายามของมนุษย์ แต่ก็ เป็นพื้นน้ำอันกว้างไกลสุดขอบฟ้า เป็นถิ่นกำเนิด ของสัตว์น้ำและ ต้นกำเนิดของพลังงานไฟฟ้าในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ สามารถล่องเรือหรือล่องแพสัมผัสกับความงามของเกาะแก่งชมป่าเขาลำเนาไพร สำราญกับการตกปลา

ท่ามกลางไหล่เขา

อุโมงค์ปิยะมิตร

อุโมงค์ปิยะมิตร อยู่ที่บ้านปิยะมิตร 1 ตำบลตะเนาะแมเราะ ใช้เส้นทางเดียวกับบ่อน้ำร้อนและน้ำตกอินทสร แต่อยู่เลยบ่อน้ำร้อนไปอีก 4 กิโลเมตร บริเวณนี้เป็นหมู่บ้านของผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย เดิมเคยเป็นฐานที่มั่นของ พรรคคอมมิวนิสต์มลายา (เขต 2) อุโมงค์แห่งนี้สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2519 เป็นอุโมงค์คดเคี้ยวเข้าไปในภูเขายาว ประมาณ 1 กิโลเมตร ความกว้างประมาณ 50-60 ฟุต ใช้เวลาในการขุด 3 เดือน มีทางเข้าออกหลายทาง ใช้เป็นที่หลบภัยทางอากาศและสะสมเสบียง บริเวณจัดให้มีนิทรรศการแสดงภาพประวัติศาสตร์ รวมทั้งวิถีการดำเนิน ชีวิตภายในป่า ปัจจุบันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากอีกแห่งหนึ่งของเบตง เปิดให้เข้าชมเวลา 8.00 น.-16.30

บ่อน้ำร้อนเบตง

บ่อน้ำร้อนเบตง เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติอย่างหนึ่งของเบตงที่มีน้ำพุเดือดขึ้นมาจากพื้นดินในหมู่บ้านจะเราะปะไร ตำบลตาเนาะแมเราะ ก่อนถึงอำเภอเบตง 5 กิโลเมตร บนทางหลวงหมายเลข 410 มีทางแยกขวาไปอีก 8 กิโลเมตร ตรงจุดบริเวณที่น้ำเดือดสามารถต้มไข่สุกภายใน 7 นาที มีบริการห้องอาบน้ำแร่ ซึ่งเชื่อกันว่าน้ำแร่จากบ่อน้ำร้อนสามารถบรรเทาอาการปวดเมื่อยและรักษาโรคผิวหนังได้

น้ำตกอินทสร

น้ำตกอินทสร อยู่ห่างจากตัวเมืองเบตง 15 กิโลเมตร หรือเลยจากบ่อน้ำร้อนเบตงไปอีก 2 กิโลเมตร เป็นน้ำตกขนาดเล็กที่เกิดจากภูเขา รอบบริเวณปกคลุมด้วยป่าไม้ร่มรื่น และมีแอ่งน้ำสามารถว่ายน้ำเล่นและพักผ่อนได้เป็นอย่างดี

ประเพณีวัฒนธรรม

- การแข่งขันนกเขาชวา
- งานสมโภชหลักเมืองยะลา
- เทศบาลตึกบาตรเทโว